

”וכן היה תלמידו נוהג אחריו” (סוכה כ”ח ע”א)

מתוך עיונים בספרים- ”הנני”, ”משמיע ישועה”, הספדים לרב דרוקמן והספדו לרצי”ה.



”ראה הקב”ה צדיקים מועטים עמד ושתלן בכל דור ודור” כשהגיעה השעה הנצרכת לכך- הופיע רבינו להאיר את התקופה הגדולה והמסובכת הזו. את שנות תקומתה של מדינת ישראל- על אורותיה וצלליה על בעיותיה ותסבכותיה, על מעשיה ומחדליה, על עליותיה וירידותיה. או אז בא תורו של השליח האל-הי המיוחד הזה להאיר את אורותיה. ואלה הלכו והתעצמו, עד כי הטביעו חותמם על דור שלם.”

במילים מפעימות אלה הספיד מו”ר הרב דרוקמן את רבו האהוב והגדול ואותן מילים ממש, כאילו נכתבו גם עליו עצמו. מילים שמגלות מעט מהקשר הנשמתי המיוחד והמאפיין את שני גדולי דור אלה שהטביעו חותמם על דור שלם.

הרב דרוקמן היה מגדולי תלמידי הרב צבי יהודה, ממשיך דרכו הרוחנית וצינור ישיר של תורתו והנהגותיו לדורנו, כל כך קשור היה הרב ברבו הרב צבי יהודה שהעיד שוב ושוב על עצמו: **”הייתי לומד עם מורי ורבי הרב צבי יהודה לבד, והוא הטביע את חותמו על כל חיי, כל התורה שאני מלמד, נובעת ממנו ומאביו הגדול...”**

כמו כן, במהלך השבעה התבטאו תלמידים שונים של הרצי”ה שוב ושוב, כי הרב דרוקמן הוא גדול תלמידיו, וממשיך דרכו בהשקפותיו וביחסו לארץ ישראל, תורת ישראל, עם ישראל ותקומת מדינת ישראל.

אביא כמה דוגמאות לקשר הכל כך עמוק שהיה ביניהם, ולכך שהרב ינק את תורתו, הנהגותיו והליכותיו מרבו, הרב צבי יהודה.

אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחת:

בספר משמיע ישועה מספר מו”ר הרב דרוקמן: ”רבינו היה מחנך אדיר, קודם כל באישיותו, וכן במופת האישי שהקרין. הוא היה מחנך ומורה בעל שיעור קומה גדול גם בדברים אותם לימד. על הדברים היסודיים ביותר ועל הדברים שמצא לנכון להדגיש היה חוזר המון פעמים, בכל הזדמנות שנקרתה בדרכו ובכל צורה שהיא, ועל ידי כך הדברים חדרו ממש לליבנו, בנו אותנו והפכו חלק בלי נפרד מאיתנו” בהמשך התיאורים: המסרים שהעביר רבנו היו מסרים עמוקים, לא היה בהם ”ברק” חיצוני או חידושים נועזים הרבה מהם חזרו על עצמם שוב ושוב ולא פעם יכולנו לצפות את

המילים הבאות בהם ישתמש אולם עם כל זאת בשיעוריו בנה רבנו את השקפת עולמנו "התחושה הייתה ברורה. שכל מה שנחליט, נחשוב נחנך את תלמידנו עליו הכל יונק ממה שלמדנו אצל הרב צבי יהודה, למדנו ממנו הכל." ("משמיע ישועה" עמ' 125)

גם מו"ר הרב דרוקמן היה שונה פרקו שוב ושוב, ותמיד העביר את שיעוריו מדף מקורות, על אף שידע בעל פה את כל שיעוריו, ישר והפוך. על המסרים חזר שוב ושוב, מסרים שכל-כך משמעותיים לדורנו, דור תקומת ישראל בארצו, ומסרים שנכתבו לדורות.

מידת הענווה:

סיפר הרב אליהו על הרצ"ה זצ"ל - בתקופה האחרונה לחייו הייתי אצלו מדי יום בשעות הבוקר ודאגתי לצרכיו. פעם הגשתי לו תה ושאלתיו האם זה בגדר שימוש תלמידי חכמים?. הרב הרצין וענה: "ספק גדול מאוד אם אני בגדר תלמיד חכם". **הרב היה צנוע מאוד ולא היה מודיע שהיה עושה מעשה גדול, אלא פשוט היה עושה אותו.** ("משמיע ישועה" עמ' 571) היבט נוסף, ניתן לראות בתיאור של הרב דרוקמן את המפגש והלימוד עם הרצ"ה. "הוא הרגיש שככל שהוא מתקרב יותר אל הרב כך הוא נפגש יותר עם קרני אור שבוקעות מנשמתו. לצד זה הוא חש תחושת החמצה מסוימת הרצ"ה ענוונותו היה מוכר באותם ימים רק למעטים. הרב שהחל להיחשף לדמותו הרצ"ה הרגיש פספוס גדול בכך שהציבור הרחב אינו מודע לדמות הענקית שחיה בתוכו. באותו הזמן הרב לא היה יכול לדעת שיבוא יום והדמות הזאת עוד תופיע במלוא הדרה ותטביע את חותמה על דור שלם." ("הנני" דד עמ' 73)

מו"ר הרב דרוקמן היה ידוע בענוונותו. גינונים ותארים לא היו שייכים לעולמו כלל וכל אדם נחשב בעיניו ללא קשר לגילו, מעמדו או תפקידו. לעולם הרב מחל על כבודו וכן, הקפיד להצניע מעשיו ולברוח מכל שמץ של כבוד. דוגמא אחת מיני רבות, כשדיינים מבית הדין באשדוד ערערו על איכות גיוריו של הרב, ורצו להדיח את הרב מתפקידו כראש מערך הגיור, הרב מחה על כך שלא ניתנה לו הזדמנות להסביר את עצמו לפני שיצאו נגדו, אך את זאת עשה לפני ההודעה על פיטוריו, לאחר מכן "לכל אורך הסערה הציבורית סביבו, מיעט הרב דרוקמן להתבטא נגד הדיינים שערערו על גיוריו, ונגד הניסיון לסיים את כהונתו. הוא העדיף למחול על כבודו ולהמשיך לפעול לגיורם של כמה שיותר מתגיירים, ככל שיינתן לו." ("הנני עמ' 221). מספר מנהל הישיבה באותה העת, נפתלי קנדלר: "רציתי לצאת ל"מלחמה" על כבודה של תורה ועל כבוד הרב שנרמס. הודעתי על כך לרב, והוא הניח את ידו על ידי כמי שאומר: "עצור!" **אנחנו לא יוצאים למלחמה, אלא מוסיפים טוב,** וזאת על ידי שנוציא חוברת שמסבירה "הלכות גרות" כפי שהינם באמת."

העין הטובה ואהבת ישראל:

בעת שהרצ"ה אושפז בבית החולים שערי צדק, הוא החל לצעוק, מייד באו אליו ושאלוהו מה קרה, ענה להם הרב "כואב לי עם ישראל". ("משמיע ישועה" עמ' 567). גם הרב דרוקמן שישה ימים לפני פיטירתו, כשהיה בבית החולים, הוא נאנח, מייד שאלו בנו רמי "אבא משהו מפריע לך" הרב פטר אותו, כמה רגעים לאחר מכן שוב נאנח הרב, מייד שאלו שוב, אבא משהו מפריע לך? ענה הרב "בעיות העולם". גם ברגעיהם האחרונים היו שני הגדולים טרודים בענייני עם ישראל ועולמו של הקב"ה. הרב היה אומר אני לא יכול לראות את העולם בעין שמאל. (הייתה תקופה בה היה עיוור בעין שמאל) הרב תמיד ראה את הצד החיובי שבכל דבר.

הרב דרוקמן חי את כל חייו למען כלל ישראל וראה גם את הבן החמישי כחלק מהבנים, "בנים אתם לה' אלוהיכם". וגם כאשר היו חילוקי דעות הקפיד להראות את הטוב שבעם ישראל ואת רצונם להיטיב וכי כולנו משפחה אחת.

תלמידים כבנים:

כששאלו את הרב צבי יהודה לכמות בניו, ענה כי יש לו מאות ואלפי בנים, כי תלמידים קרויים בנים. והנה גם אצל הרב דרוקמן, מצינו שהיה מקפיד בכל מאודו להגיע לכל אירוע שהזמינו אותו חתונה, ברית בר מצווה ואפילו ל"סיום". הרב הכיר את כל תלמידיו, וזכר את כל שמותיהם של האנשים שהתייעצו עמו או ביקשו ממנו ברכה. באחת השנים בהם כיהן כח"כ, נקבעה השבעת הכנסת על תאריך בו הרב כבר סגר לערוך חופה לאחד מתלמידיו, הרב הודיע שאינו יוכל להגיע להשבעת הכנסת מכיוון שהוא עורך חופה באותו יום, אמרו לו, שאינו יכול שלא להגיע להשבעה, תבטל את החתונה אמרו לו, ענה להם הרב, אם זה היה הבן שלכם הייתם מבטלים את החתונה!! כל אחד מתלמידי הוא כמו הבן שלי!!

היחס לארץ ישראל:

"בעת שהרב צבי יהודה היה מאושפז בבית החולים, באו אליו הרופאים לבודקו, ושאלוהו מה כואב לו. ענה הרב: "כואב לי שכל כך הרבה יהודים נמצאים בגלות". ("משמיע ישועה" עמ' 573) כמו כן, לפני הנסיגה מחבל ימית, הרב צבי יהודה עבר ניתוח קשה ברגלו וכששאלו אותו הרופאים מה כואב לו, ענה: "לא הרגל כואבת לי, אלא ארץ ישראל!" ("משמיע ישועה" עמ' 579) הרב צבי יהודה התבטא מספר פעמים ואמר "מה יש להם לחפש שם???" (בגלות)

גם הרב דרוקמן תמיד היה אומר "אני לא מבין למה לא כל היהודים עולים לארץ, מה יש להם לחפש בגלות!!" הרי הם אומרים כל יום 3 פעמים בתפילת שמונה עשרה "וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ", את הדברים האלה דרש הרב, בשבת האחרונה שהעביר בה שיעור בתפילת ערבית של שבת לפני שחלה, שבת פרשת "ויצא", בה יוצא יעקב מהארץ, ומראה חיבתו לארץ בכך שישן על אבניה... בנוסף, הרב היה פעיל גדול ביישוב ארץ ישראל ככלל ובפרט בהקמת גוש אמונים, בהאחזות בחבלי ארץ כגון חבל ימית, גוש קטיף, עמונה, צפון השומרון ועוד... לשני הגדולים הייתה חיבה מיוחדת לארצנו הקדושה ואינם היו מוכנים להשלים עם חסרונה בכל צורה שהיא. ניתן לראות זאת בדברי הרצי"ה ערב מלחמת ששת הימים: "ואיפה חברון שלנו, אנחנו שוכחים את זה!! ואיפה שכם שלנו, אנחנו שוכחים את זה!! ואיפה יריחו שלנו, אנחנו שוכחים את זה!!" ואיפה עבר הירדן שלנו, אנחנו שוכחים את זה!! (מתוך סרטון על הרב צבי יהודה, מזמור י"ט, איפה חברון!!) וכן הרב דרוקמן: "אין שלום בלי התנחלות. וכל שימוש במילה שלום ללא יישובה של ארצנו, מתוך נכונות לויתורים על ארצנו, הרי זאת מילה ריקה." (מתוך סרטון חייו של הרב דרוקמן ז"ל)

היחס לסבל והייסורים:

הרצי"ה קיבל את כאביו וייסוריו באהבה מבלי להתלונן. רבים מתלמידיו כלל לא הבחינו בייסוריו אף בהיותם במחיצתו. בתום השיעורים שאחרון התלמידים היה יוצא, היה הרב מתייסר, והיה אפשר לראות כמה היו כאביו קשים. ("משמיע ישועה" עמ' 568).

הרב דרוקמן במשך כמה שנים סבל מכאבים ומחלות שונות. זה לא מנע ממנו דבר. הוא המשיך להסתובב ולנסוע לכל מקום שהזמינו אותו, להיות שליח ציבור ובעל תפילה. פעם התבטא באזני אחד התלמידים, ואמר: "לא אתן לזה לנהל אותי."

"מאז הניתוח שעבר ברגלו, הרב דרוקמן סבל מכאבים ברגליו. חרף הכאבים, **הרב לא שינה את סדר יומו ולא ויתר לעצמו על דבר**. הרב המשיך להגיע לכל אירוע, בכל מקום, גם אם הדבר דרש ממנו להיעזר בתמיכה פיזית של אנשים. במיוחד עוררה השתאות עמידתו של הרב על הרגליים במשך שעות ארוכות כחזן בתפילת ימים נוראים." ("הנני" עמ' 243)

"עד שנותיו האחרונות היה הרב צבי יהודה עצמאי. הרב דאג לניקיון ביתו, שלח מכתבים בדואר, ואף שהיה צריך להתאשפז, הלך בכוחות עצמו מבלי לומר לאיש. אולם בשנים האחרונות, שסבל מאוד ברגליו ונבצר ממנו לבצע פעולות שונות, הסכים בלית ברירה לקבל סיוע. מספר הרב דרוקמן: ידעתי עד כמה הקפיד הרב לא להיעזר באחרים, אולם הבנתי שבמצב זה, יש הכרח למצוא את הדרך כדי לסייע לו... שהיתי שם שבוע שלם. בשבוע השני החליף אותי הרב אליעזר ולדמן, וכך המשכנו בחליפות, עד שהרב התחזק." ("משמיע ישועה" עמ' 570)

בדומה לרב צבי יהודה, מו"ר הרב דרוקמן, עד שנותיו האחרונות היה עצמאי לגמרי, אך בשונה מרוחו, גופו של הרב הזדקן עם השנים, וגם הרב היה צריך עזרה. בניו ונכדיו התגייסו לעזרתו והיו לידו ממש בכל עת.

הנהגות ודרך ארץ:

סיפר הרב ציון טאויל: לילה אחד בהיות הרצי"ה מאושפז בבית החולים ישנתי לידו על מזרון. הצטער הרב על כך והציע לי שנתחלף והוא **יפנה את המיטה וישן על מזרון**. ("משמיע ישועה" עמ' 573). ועוד מספר הרב אליהו מאלי: פעם הערתי את הרב לא כל כך בכבוד והרב העיר לי שעלי לתקן את מידותי, אני נכלמתי, והתביישתי לדבר עם הרב, עד שאזרתי אומץ ושאלתיו האם עדיין כועס עליי? הרב ענה לי "**מעולם לא כעסתי על איש**"

גם אצל הרב דרוקמן, רבו המקרים בהם באו אנשים להתארח בביתו, והרב **פינה להם את מיטתו**. בדומה לרב צבי יהודה, גם אצל הרב דרוקמן, כעסו היה "כעס הפנים", ורבים שהעידו שלא הקפיד על כבודו כלל. הרב היה מתייחס בכבוד לכל בן אדם, לא משנה מה דעתו, עדתו ויחודו. (אם כל זאת כשהרב היה צריך לכעוס ולהיות תקיף הוא היה עושה זאת)

כמו כן, "הרב צבי יהודה זכה לאריכות ימים, אף שניזון כל ימי חייו בצמצום רב. כל ימיו נהג כמלאך בהנהגותיו ובמאכליו, אכל מעט שבמועט ואף זאת לפי הדרכות חז"ל." ("משמיע ישועה" עמ' 577)

מו"ר הרב דרוקמן גם הוא זכה לאריכות ימים כמו הרצי"ה, 90 שנה, וגם הוא כמעט ולא אכל כלום, כמעט ולא ישן, עד כדי כך שיש בדיחה שהיה ישן רק בסעודות. על הרב עברו ימים בלי אוכל ולילות בלי שינה אבל הוא התנהל כרגיל, דבר לא הפריע לו להוסיף **אור וטוב בעולם**. אכן גם הרב היה כמלאך, וזה כל כך היה ניכר, שהרב נריה אמר עליו שהוא פלא אדם, וברך עליו "שעשה לי נס **באדם הזה**".

במותם קרויים חיים:

בערב פורים תשמ"ב בלוויתו של הרב צבי יהודה, ירד גשם שוטף, וזה לא מנע מהמוני תלמידיו ללוותו בדרכו האחרונה ודמעותיהם התערבבו בדמעות שמים... דמעות המלווים, דמעות יתמות ושכול, ירדו ללא מעצורים והתערבבו בטיפות הגשם שניתך במלוא עוזו. ("משמיע ישועה" עמ' 583) שנים לאחר מכן, בזאת חנוכה תשפ"ג, עשרות אלפים מתלמידיו ואוהביו של הרב דרוקמן עמדו כאחים בהלוויתו בגשם השוטף ודמעותיהם גם הם, התערבבו בדמעות שמיים. " הרב שהאיר בחייו להמונים. בדמדומי האחרונים של חג ה8ורות כבה נרו של הרב שבכל עשייתו ארוכת השנים פעל מתוך אמונה ש"מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך" ("הנני" עמ' 257)

זכינו ששני מאורות גדולים אלה הטביעו חותמם על דור שלם של תלמידים, ותלמידי תלמידים, ונישא את אותה תפילה מהולה בדמעה שייצטרף מורנו ורבנו הרב חיים מאיר דרוקמן למורנו ורבנו הרב צבי יהודה הכהן קוק שהצטרף אף הוא בעבר לאביו הראי"ה, ולכל גדולי ישראל שבכל הדורות, הפועלים במרומים לגאולת ישראל ולבניין אריאל. (מבוסס על "בדרכו האחרונה" "משמיע ישועה" עמ' 583)

(583)

מי ייתן וילכו עמנו דברי מו"ר הרב חיים דרוקמן: **"מי ייתן לנו תמורתו? אתם! אתם! זה תלוי בכל אחד ואחד! חייבים את ההכרה הזאת שהתשובה למי ייתן לנו תמורתו? היא שכל אחד צריך לומר: הנני! הנני!"** לא ברגע אחד אלא **קמעא קמעא**, באהבה עצומה זה לזה, מתוך אחדות, ורצון להיטיב.

הנני! הנני!